

W kierunku Wytycznych ONZ dotyczących Skrajnego Ubóstwa i Praw Człowieka

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka została podpisana przez wszystkie Państwa Członkowskie ONZ w 1948 roku, jednak ponad 60 lat później ludziom żyjącym w ubóstwie prawa człowieka ciągle wydają się pustą obietnicą.

Projekt wytycznych „Skrajne ubóstwo i prawa człowieka: prawa ubogich” jest pierwszym międzynarodowym dokumentem, który wyraźnie określa implikacje istniejącego prawa międzynarodowego dla praw człowieka osób żyjących w ubóstwie. Dokument ten potwierdza, że: „to osoby żyjące w ubóstwie jako pierwsze podejmują działania w kierunku zmiany swojej sytuacji i swoich rodzin”.

Międzynarodowy Ruch
ATD Czwarty Świat

„Ogłoszono uroczyście jako najwznioślejszy cel ludzkości dążenie do zbudowania takiego świata, w którym ludzie korzystając będą z wolności słowa i przekonań oraz z wolności od strachu i nędzy”

Preambuła, Powszechna
Deklaracja Praw Człowieka

„Podobnie jak niewolnictwo i apartheid, ubóstwo nie jest naturalne. Zostało stworzone przez człowieka i może być zwalczane i zlikwidowane przez człowieka. Zwalczenie ubóstwa nie jest gestem dobroczynności. To akt sprawiedliwości.” Nelson Mandela, 3 lutego 2005

Dlaczego Wytyczne są potrzebne?

- Dla podkreślenia „że priorytet powinien zostać nadany tym, którzy cierpią z powodu ubóstwa czy wykluczenia”.
- Dla określenia jasnych i szczegółowych wytycznych efektywnego opracowania i wdrożenia polityk i programów, które zapewniają pełne korzystanie z praw człowieka osobom, które doświadczają ubóstwa.
- Dla wzmocnienia istniejących instrumentów takich jak Powszechna Deklaracja Praw Człowieka oraz Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych czy Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych.
- Dla zidentyfikowania naruszeń praw człowieka jako pierwotnej przyczyny ubóstwa i przeszkody w jego zlikwidowaniu.

Jak wygląda proces powstania Wytycznych?

Powstanie wytycznych to długotrwały proces zainspirowany przez osoby doświadczające ubóstwa. Dokument ten został opracowany przez grupę pięciu ekspertów praw człowieka ONZ w 2006 roku. W 2007 roku na prośbę Rady Praw Człowieka ONZ, Biuro Wysokiego Komisarza ds. Praw Człowieka przeprowadziło dwie szeroko zakrojone konsultacje projektu w celu uzyskania opinii zainteresowanych stron, w tym organizacji pozarządowych, szczególnie tych, w których osoby doświadczające ubóstwa mogą wyrazić swoją opinię. Raport z konsultacji został przesłany do Rady w czerwcu 2009.

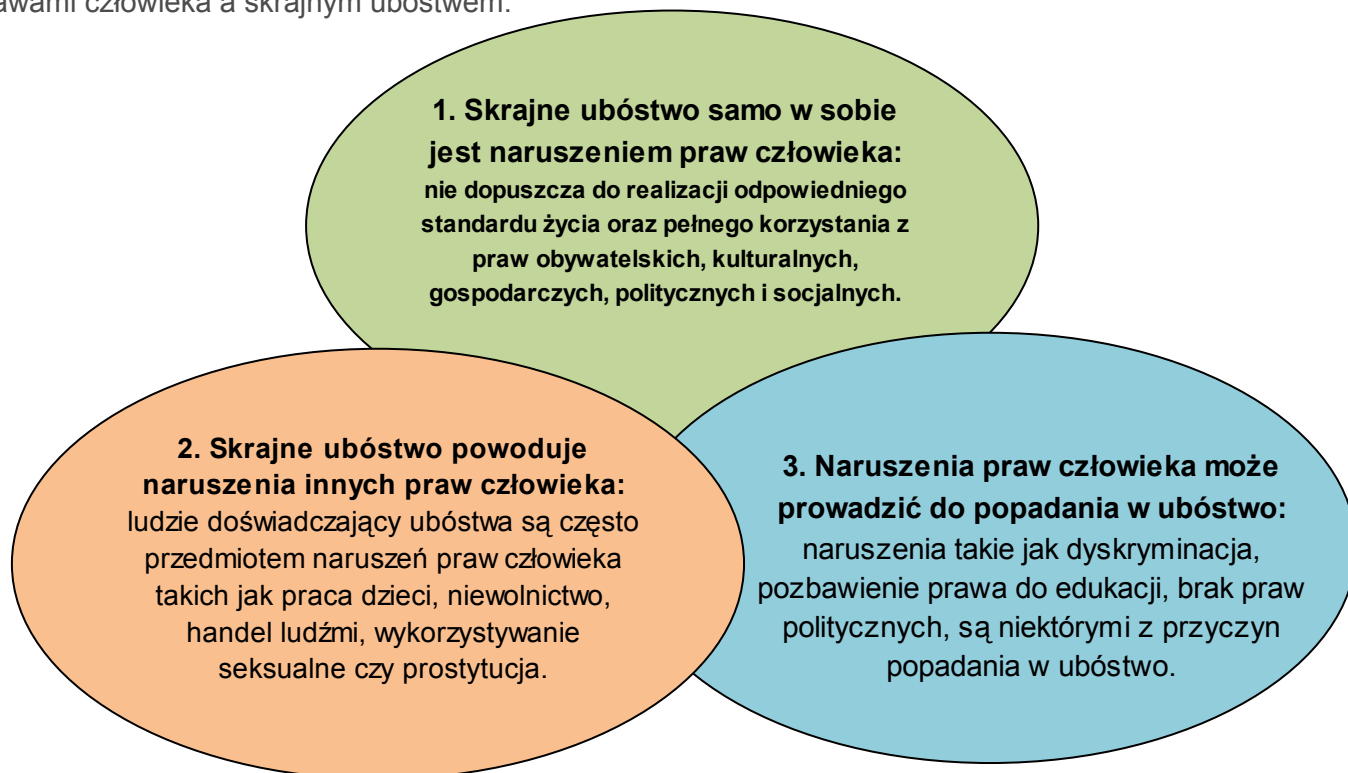
Proces konsultacji zaowocował wnioskiem o powołanie Niezależnego Eksperta ds. Praw Człowieka i Ubóstwa w celu przygotowania zrewidowanego tekstu na podstawie otrzymanych uwag.

W projekcie Wytycznych przyjęto podejście do walki z ubóstwem, dla którego punktem wyjścia są prawa człowieka, oraz które opiera się na trzech zasadach:

Niepodzielność praw człowieka

Wszystkie prawa człowieka są uniwersalne, niepodzielne, wzajemnie powiązane i powiązane ze sobą, dlatego też jedynie poprzez działania w obronie ogółu praw człowieka, a nie pojedynczych praw, mogą zostać osiągnięte długoterminowe cele walki z ubóstwem.

Yozo Yokota, członek grupy ekspertów, która przygotowała wytyczne, opisał trójwymiarowy związek między prawami człowieka a skrajnym ubóstwem:

„Osoby żyjące w ubóstwie są uprawnione do pełnego korzystania z praw człowieka, włączając w to prawo do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji, które ich dotyczą, oraz współbudowania dobrostanu ich rodzin, społeczności i ludzkości.”

Projekt Wytycznych: „Ubóstwo i prawa człowieka: prawa ubogich”, str. 4

Uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa

Projekt wytycznych podkreśla znaczenie uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa dla tworzenia, wdrażania i oceny polityk, które mają wpływ na ich dostęp do fundamentalnych praw. Takie podejście nie tylko pozwala zwiększyć skuteczność programów na rzecz eliminacji ubóstwa, ale stanowi również wyraz poszanowania prawa osób żyjących w ubóstwie do udziału w życiu społeczeństwa czy narodu.

Niedyskryminowanie osób doświadczających ubóstwa

W wielu krajach funkcjonują stereotypy mówiące o lenistwie osób, którzy żyją w ubóstwie, ich ignorancji i zadowoleniu ze swojej sytuacji życiowej. W zorganizowanych przez ATD Czwarty Świat konsultacjach uczestnicy zwracali uwagę na to, w jaki sposób taki punkt widzenia wpływa na ich dostęp do podstawowych praw. Co więcej, ubóstwo pogłębia inne doświadczane formy dyskryminacji, takie jak dyskryminacja ze względu na rasę, pochodzenie etniczne, religię, upośledzenie umysłowe, płeć czy wiek.

„Ubóstwo to coś więcej niż brak dochodów, to również brak opieki zdrowotnej, edukacji, dostępu do uczestnictwa w polityce, godziwej pracy i bezpieczeństwa. Wszystkie te czynniki są połączone.”

„Obchody Międzynarodowego Dnia Walki z Ubóstwem” Raport Sekretarza Generalnego (A/61/308), wrzesień 2006

W jaki sposób stosowanie Wytycznych może mieć wpływ na...

... życie osób doświadczających ubóstwa?

Wytyczne mogą:

- Pomóc ludziom doświadczającym ubóstwa lepiej rozumieć swoje prawa i domagać się ich przestrzegania.
- Dać nadzieję na przyszłość osobom doświadczającym ubóstwa poprzez unaocznienie realiów, w jakich żyją, danie im prawa głosu oraz umacnianie w nich przeświadczenia o tym, że ich wkład w społeczeństwo jest wartościowy.

- Otworzyć im drzwi do udziału w procesie podejmowania decyzji, co pozwoli na wzrost skuteczności polityk, które ich dotyczą.

Według Międzynarodowej Organizacji Pracy, 70-80% mieszkańców kuli ziemskiej nie ma dostępu do zabezpieczenia społecznego. 20% z nich, żyje w ubóstwie. W 2007 roku na świecie było 190 milionów bezrobotnych. Międzynarodowy Przegląd Zabezpieczenia Socjalnego

... decydentów?

Wytyczne mogą:

- Jasno określić komu należą się prawa i na kim spoczywają obowiązki.

Wytyczne określają odpowiedzialność państwa oraz społeczności międzynarodowej, jak również publicznych i prywatnych podmiotów.

- Unaocznic decydentom jak ważna jest ocena wpływu ich decyzji na osoby żyjące w ubóstwie, a jednocześnie docieranie do najbardziej potrzebujących obywateli, zwłaszcza tych, których głos nie jest słyszany.
- Promować podejście praw człowieka, w którym równie ważny jest sam proces jak i rezultaty. Zaniedbywanie praw w imię osiągnięcia innych celów jest nieuzasadnione.
- Zapewnić podstawę dla programów zrównoważonego rozwoju i stabilnego wzrostu gospodarczego, ponieważ przyczyniają się one do ugruntowania zapotrzebowania na długoterminowe rozwiązania w walce z ubóstwem.

„Nie ma oczywistego związku pomiędzy poziomem bytu dziecka i PKB na mieszkańca.”

Raport Innocenti, 2007 Ubóstwo dzieci w perspektywie: Przegląd dobrobytu dzieci w krajach bogatych.

... pracy organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obywateli?

Wytyczne mogą:

- Stać się nowym narzędziem rzecznictwa,

stanowiącego zachętę dla decydentów do przeznaczenia niezbędnych środków na realizację już uzgodnionych celów i dla przyjęcia partycypacyjnego podejścia w walce z ubóstwem.

- Przyczynić się do wzmocnienia roli normatywnych dokumentów z zakresu praw człowieka w kształtowaniu strategii likwidacji ubóstwa.
- Zapewnić wspólne ramy prawne, które umożliwiłyby lepszą harmonizację podejmowanych działań, usprawniłyby partnerstwo, i zbudowałyby podstawę dla efektywnego i wielostronnego dialogu.
- Dostarczyć narzędzie rozwiązywania spornych kwestii dotyczących praw człowieka i rozwijania nowych programów edukacyjnych i promocyjnych na temat wytycznych wśród decydentów i osób żyjących w ubóstwie.
- Przyczynić się do wzrostu świadomości i zmiany mentalności szerszej społeczności na temat problemu ubóstwa.
- Zapewnić czytelny punkt wyjścia dla wszystkich interesariuszy, a więc organizacji społeczeństwa obywatelskiego, lokalnych decydentów, osób żyjących w ubóstwie, w kontekście rozwoju polityki, usług i narzędzi niezbędnych do promocji, ochrony i realizacji praw osób doświadczających ubóstwa.

„Bycie zmuszonym do życia w nędzy jest naruszeniem praw człowieka i ci, którzy cierpią najbardziej z powodu ubóstwa często pracują najciężej, by je zwalczyć – jednak nikt nie widzi ich wysiłków i nie uznaje ich walki, więc nie są włączani w debaty polityczne.”

Wypowiedź Moraene Roberts, ATD Czwarty Świat, Seminarium Eksperckie dotyczące Ubóstwa i Praw Człowieka, Genewa, 2007

Projekt Wytycznych może być wykorzystywany już teraz...

W konsultacjach społecznych przeprowadzonych przez Biuro Łącznikowe ONZ dla Organizacji Pozarządowych, niektóre organizacje pozarządowe potwierdziły, iż rozpoczęły stosowanie projektu wytycznych w swojej pracy, opierając na nich swoje działania. W tym kontekście tekst ten jest już uważany za „prawo miękkie” w prawie międzynarodowym, może być więc cytowany i wykorzystywany.

Możesz zatem:

- **Stosować wytyczne w codziennej pracy.**
- **Kierować się podejściem do likwidacji ubóstwa opartym na prawach człowieka i w ten sposób wpływać na postawy społeczne oraz strategię globalne.**
- **Wspierać decydentów w dostrzeganiu osób narażonych na ubóstwo i zachęcać ich do wspólnej pracy nad rozwojem i implementacją odpowiednich rozwiązań**

Co możesz zrobić by wspomóc uchwalenie Wytycznych?

- **Rozpowszechniać tekst wytycznych i zachęcać do tego samego innych.**
- **Wpływać na twój rząd, aby nadał priorytet dokumentowi wytycznych i wziął udział w jego finalizacji i stosowaniu.**
- **Korzystać z projektu wytycznych, by zachęcać agendy ds. praw człowieka ONZ oraz Państw Członkowskich do kontynuacji prac nad likwidacją ubóstwa, w tym wspierać pracę Niezależnego Eksperta ds. Praw Człowieka i Ubóstwa oraz poruszać temat na Powszechnym Przeglądzie Okresowym.**
- **Umieszczać artykuły o wytycznych na swojej stronie internetowej lub publikować je w newsletterach.**

*„Tam, gdzie ludzie skazani są na życie w nędzy,
Prawa Człowieka są łamane. Jednoczenie się dla ich
poszanowania jest najświętszym obowiązkiem”*

Ojciec Józef Wrzesiński, Płyta pamięci ofiar ubóstwa wmurowana na placu Wolności i Praw Człowieka w Paryżu, 1987

Więcej informacji o Wytycznych i ich historii – po angielsku:

www.2.ohchr.org/english/issues/poverty/consultation/index.htm
www.atd-fourthworld.org/-Human-rights-and-extreme-poverty-.htm

Skontaktuj się z nami:

ATD Czwarty Świat – Warszawa - Al. Waszyngtona 4/8 - 03-910 Warszawa

Tel. do biura: +48 22 616 10 20

Pierre Klein – koordynator ATD: +48 505 222 609

atd-warszawa@neostrada.pl - www.atd.org.pl